

bijna de geheele bevolking armlastig was, werd in 1859 besloten het geheel te ontruimen en het daarna aan de gemeente Kampen toe te voegen.

Op Emmeloord woonden toen nog 388, op Ens 200 menschen, terwijl de Zuiderbuurt, die in 1840 nog 77 zielen telde, al in 1855 was afgebroken voor herstelling van den dijk.

Interessant is ook dat de bewoners van 't Noordelijk deel tot 't laatst toe Katholiek bleven, ondanks de, na de Hervorming, van staatswege gevoerde actie, terwijl op de Zuiderhelft meest Protestanten woonden. Maar het is hier niet de plaats, daar verder op in te gaan. —

Vanaf den vuurtoren op de Zuidpunt krijg je een goeden indruk van 't heele eiland en het lijkt me daar een geschikte plaats voor vogeltrek-waarnemingen. Iets van den trek zal er zeker waar te nemen zijn, dat bewezen de oeverloopers, watersnippen en tureluurs gedurende ons verblijf al wel. Die tureluurs zijn zeker geen broedvogels geweest, want sinds de laatste 20 jaren is er nooit een nest meer van gevonden.

Op den terugtocht naar de haven, namen we nog een paar witte kwikstaartjes waar, die tot de vogels te rekenen zijn, die er nestelen.

Met behulp van mij verstrekte inlichtingen en eigen gegevens kon ik volgend voorloopig staattie van broedvogels opmaken, dat natuurlijk best onvolledig kan zijn.

I. *Bij de huizen*: musch, spreeuw, boerenwaluw (*geen* huiswaluw) en witte kwikstaart.

II. *In de weilanden*: akkerleeuwerik (?), graspieper (?) en gele kwikstaart.

III. *In 't riet*: kleine karekiet, koet, wilde eend, toppereend (hier blaarkop genoemd).

IV. *Voormalige broedvogels*: kokmeeuw, zwarte stern en tureluur. Wie me aan meer gegevens kan helpen, zal ik daarvoor zeer dankbaar zijn.

Den volgenden dag verlieten we dit historisch plekje weer en zeilden naar 't Kampereiland terug, om ook daar nog een paar dagen van 't vogelleven te kunnen genieten.

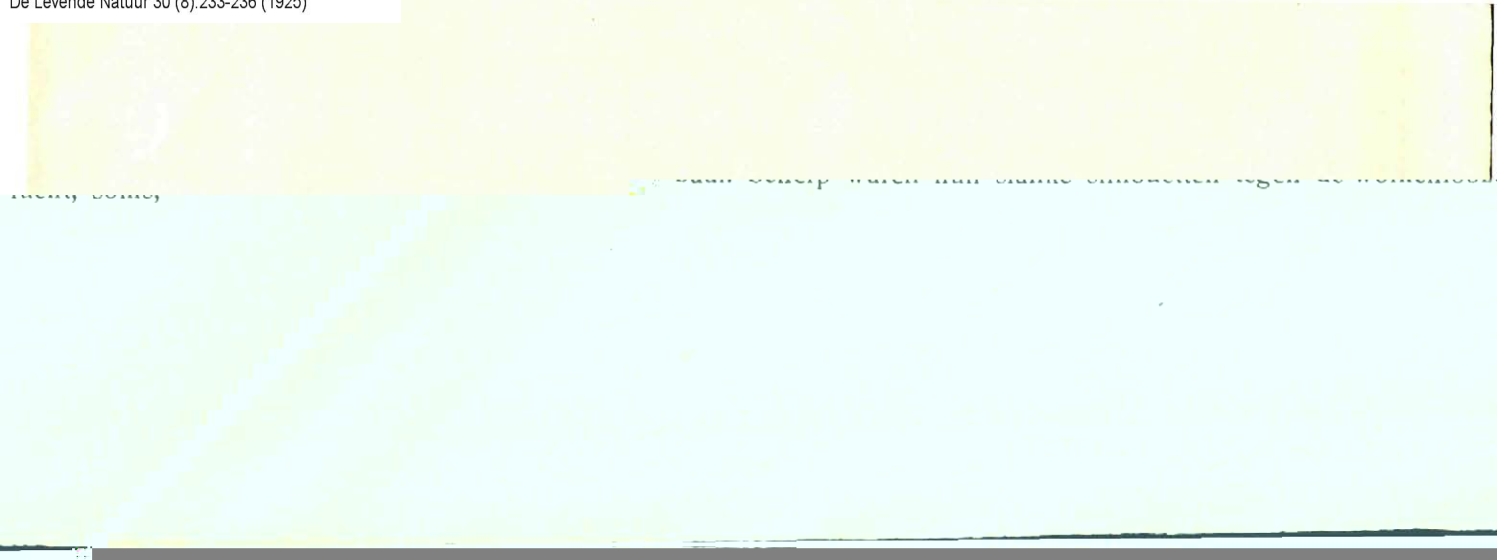
C. G. B. TEN KATE,
phil. nat. docts.

Kampen, Augustus, 1925.

DIEREN VAN BOEROE.

III. DE FREGATVOGELS.

STEEDS, als de zon over de steile wanden van het gebergte achter de kustplaats Leksoela was verrezen, en de met bosschen omgorde zeebocht lag te spiegelen in den morgenschijn, trokken hoog in de lucht de fregatvogels voorbij. Stig zwevend, zonder een enkele vleugelslag, al maar kringelend om en onder en door elkaar, en toch in één richting, het Westen, voortglijdend, trokken ze langs de baai. Scherp waren hun slanke silhouetten tegen de wolkenloze licht, soms,

in zee verspreid. Sommige zijn bij eb nog door een vlakke koraalbank met de kapen, waarvan ze eens deel uitmaakten, verbonden; andere liggen tot enkele honderden meters uit de kust verwijderd. Tusschen die eilandjes en 't groote moedereiland strekt zich dan een vlakke ondiepte uit, met de heerlijkste zeetuinen in de laagte onder het heldere water. Zoo lagen daar de twee eilandjes, halverwege tusschen Leksoela en Wai Gate, die de bevolking Noes' Eglâten genoemd had. Eglâte beteekent „'t stekelige"; zoo is er een Urticaceeën-boom, die venijnig brandt en daarom „Kan eglate", de stekende boom, heet. Geen ontoepasselijker naam voor deze rotsen, die uit marmerharde kalksteen opgebouwd, sinds eeuwen door zee en regenval tot scherpe rotsgraten zijn uitgespoeld. Hij, die ze moet beklauteren, wondt handen en knieën, als messen zijn vaak de randen der steenen. Toch is ook nog boomgroei, hoewel spaarzaam, en waar de boomen staan, ontbreken natuurlijk niet hun epiphyten: varens met tweesoortig loof, Hoya's en andere Asclepiadeeën; en Orchideeën evenmin. Van verre schijnt de top vrij dicht begroeid te zijn, en de overhangende halfomgevallen stammen doen zelfs de gedachte aan een klein woud opkomen, maar in werkelijkheid is de rots bijna kaal, voor de tropen zeer triest en leeg.

Deze twee rotsklompen waren het doel van een tocht, dien ik, na ruim een jaar op Boeroe doorgebracht te hebben, eindelijk doorzette. Ik had lang geaarzeld, allereerst, omdat mij het verhaal van de inlanders, dat daar de fregatvogels, om te rusten 's nachts van heinde en ver bijeen zouden stroomen, onwaarschijnlijk leek, verder, omdat me de tocht in een wrakke boot door den korten golfslag bij de kapen, en dat vóór de schemering, vrij gevaarlijk toescheen. Na zonsondergang toch treedt, in den Oostmoessontijd, pas een korte windstilte in, daarna gaat de sibo sibo, de nachtwind, blazen, maar tot bij zessen staat vaak krachtig de passaatwind door. Met de sterke roeiboort van de gewapende politie was 't echter wel te wagen, en ik bemerkte ook tot mijn genoegen, dat de kerels uit Leksoela evengoed met lange riemen als met pagaaien overweg konden. Op een middag, toen de wind wat minder krachtig was, waagden we het erop. Wel werden we bij de Oostkaap van Leksoela met fellen stroom en opdansende golven ontvangen, maar we konden uit de kustbranding blijven, en voeren al spoedig onder de luwte van de Noes' Eglâten. Beide eilanden werden beklommen, en geïnspecteerd, wat voor het eene niet meeviel, want er was daar geen landingsplaats, en vanuit de boot moest men al deinend een overstekende rotspunt trachten te grijpen. Het andere eiland bood een kort stukje strand, en toen de fregatvogels werden gesignaleerd, stonden wij er op post. Maar . . . als een mensch fregatvogels waarneemt en naar ze wijst, hebben deze al lang begrepen, dat er onraad is. En de voortrekkers, die langzaam naderden in groote kringen, bogen weer af en een half uur lang waren geen vogels meer te bekennen. Toen viel de zon weg, en hand over hand nam de duisternis toe.

Plotseling was de lucht vol vleugelslag! Als schichten schoten links en rechts de snelle gevaarten voorbij. Groote opwinding heerschte in ons troepje, toen de

eerste getroffen werd en in zee viel. Kort na elkaar kwamen daar nog een paar bij, één werd er van een uitstekenden stam neergeveld . . . alles had zich binnen vijf minuten afgespeeld, toen was het donker, en de vogels hadden hun rustplaatsen ingenomen. Er was geen verwarring onder ze geweest, toen ze de schoten hoorden; ze vlogen niet op om zich te verspreiden, maar gingen snel en zeker op hun doel af.

De groote buit vroeg ingespannen arbeid in de twee volgende dagen. Een geschoten vogel bederft in de tropen onmiddellijk, en de huid was taai en zeer vet, zoodat ze een zorgvuldige preparatie vereischte. Het borstvleesch bleek goed eetbaar te zijn. Van de vier exemplaren waren er twee veel grooter dan de andere, met een $2\frac{1}{2}$ M. vlucht, en lichter van onderen. Dit waren wijfjes, de kleinere, zwarte, waren mannetjes, maar, wat ik pas later vernam, weer van een andere soort, (*Fregata ariel* en *Fregata minor*), Waar de broedplaatsen van de Boeroe-neesche *Fregata's* kunnen liggen is niet bekend, en men weet er nog slechts zeer weinig, meest op afgelegen eilanden. Bij Boeroe broedden ze niet, ze gebruikten de kust daar alleen als slaapplek. Hoever ze bij hun vischvangst iederen dag wegtrekken, is mij eveneens niet bekend, de kleine troepjes, die ik in Oost-Boeroe zag, waren slechts enkele van die honderden vogels, die dagelijks uittogen ter vangst. Merkwaardig is, dat ze slechts die twee eilandjes 's nachts bezetten, een grooter, iets verderop gelegen eiland niet. Dat is Batoe Kapal, de „Schiprots", om zijn gelijkenis met een zeilschip, en de reden, waarom daar geen fregatvogels overnachten, is volgens de inlanders, omdat er daar broedplaatsen zouden zijn van *Sula leucogastra*, een zwartbonte Jan van Gent, die geen goede vrienden met de fregatvogels is. Ik heb dat helaas niet kunnen bevestigen, wel heb ik die Jan van Gent in paren naar Batoe Kapal zien vliegen op een avond, toen ik het eiland voorbijvoer. Dienzelfden avond kwamen we dicht onder de Noes Eglaten voorbij, waar we kort te voren zoo hadden huisgehouden. Over het stille water klonk het geroep van de fregatvogels, een aanhoudend klagelijk „kew . . . kew-kew", onzegbaar melancholiek, zooals ook onze eigen strandvogels op stille zomeravonden de gedachte aan eenzaamheid en verlatenheid door hun geroep kunnen opwekken.

De koning der zee, die overdag zwijgt, maar roept in zijn slaap!

L. J. TOXOPEUS.

DE VOGELS IN HET MEIJENDEL.

DE ornithologische sectie, die van verschillende waarnemers gegevens kreeg, welke over een reeks van jaren loopen, kan nu reeds een samenvattend overzicht verschaffen. Wel is waar zal de lijst wellicht later uitgebreid kunnen worden, maar 10. is een bestaande lijst gemakkelijker te wijzigen dan een nieuwe samen te stellen, 20. wordt de aandacht meer gevestigd op de moeilijke vraagstukken.

Hoewel het in vele opzichten van belang zou zijn, om een volledige avifauna van Den Haag en omstreken te bezitten, schijnt het me toe, dat de wetenschappelijke waarde van een lijst, die alleen voor een (beperkt) duingebied de vogels opgeeft, zeer groot is. Zijn